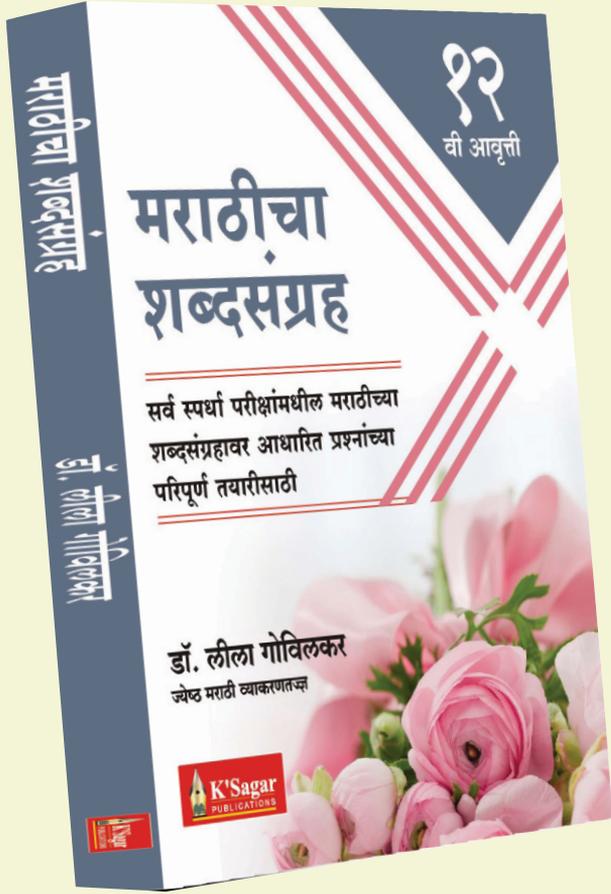

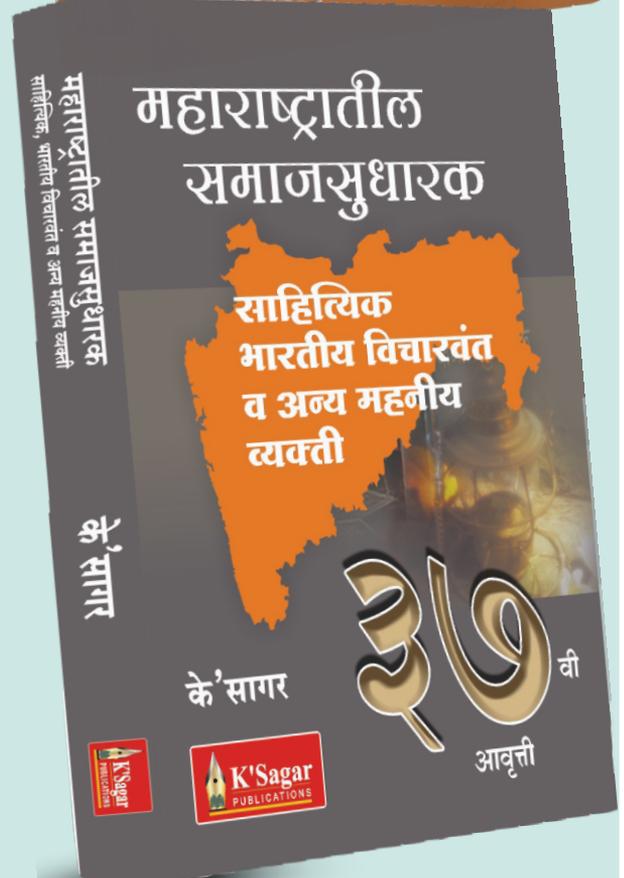
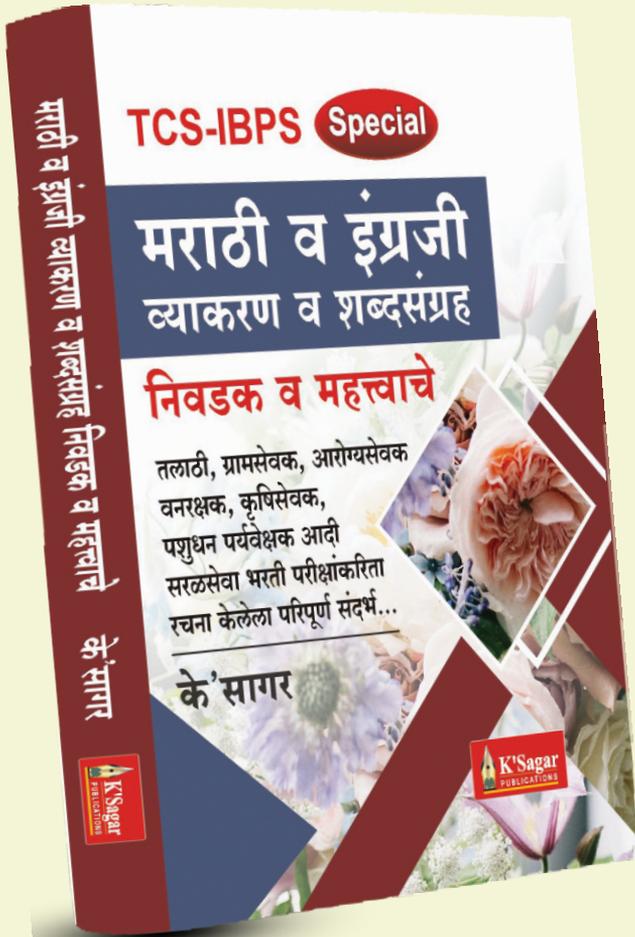
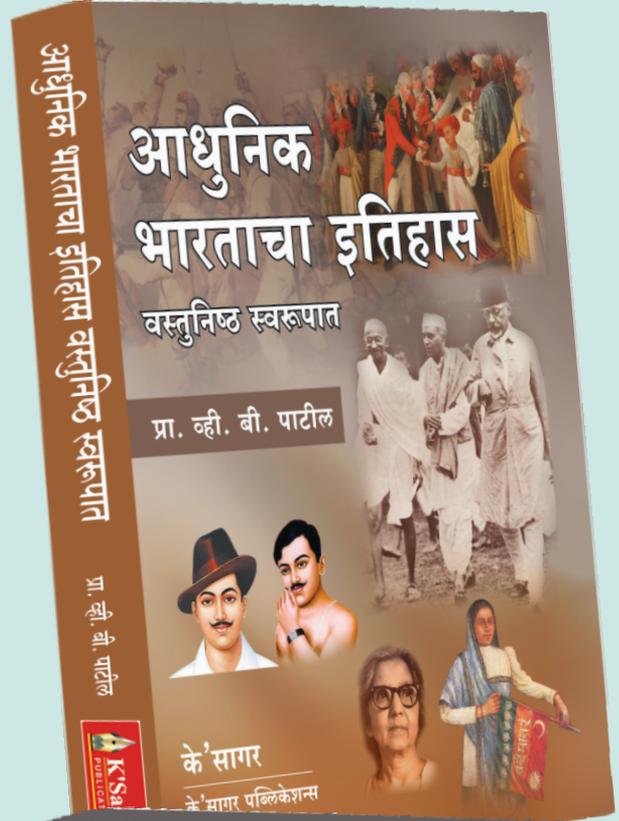
के'सागर यांच्या प्रदीर्घ अनुभवातून व
व्यासंगी लेखणीतून साकारलेला संदर्भ...

समग्र शिक्षक
अभियोग्यता व
बुद्धिमापन चाचणी

**MAHA-TAIT व
समूह साधन केंद्र
समन्वयक (केंद्रप्रमुख)
भरती परीक्षा व
TET परीक्षेस उपयुक्त**

४० वर्षांचा अनुभव
नक्कीच मॅटर करतो...

MAHA-TAIT व समूह साधन केंद्र समन्वयक (केंद्रप्रमुख) भरती परीक्षा पेपर पहिला

प्राथमिक, उच्च प्राथमिक
माध्यमिक व उच्च माध्यमिक
शिक्षक भरती करिता
अभ्यासक्रमानुसार रचना...

IBPS
स्पेशल

समग्र शिक्षक अभियोग्यता व बुद्धिमापन चाचणी

- अभियोग्यता (अवकाशीय क्षमता, कल आवड, समायोजन, व्यक्तिमत्त्व)
- भाषिक क्षमता चाचणी (मराठी)
- भाषिक क्षमता चाचणी (इंग्रजी)
- गणितीय चाचणी
- बुद्धिमापन व तार्किक क्षमता

द्वी
आवृत्ती

के'सागर

Published By

Sau. Shobhadevi Kshirsagar

K'Sagar Publications

'Suvarna Shilpa', 444/1 Shaniwar Peth,
Adjacent to Rajmachikar Flour Mill,
Near Dakshinabhimukhi

Maruti Temple, Pune - 411 030.

☎ 24450125, 24455435 📞 9823118810

Email : customer@ksagar.com

sales@ksagar.com

website : www.ksagar.com

© K'Sagar Publications, Pune : 2020

Revised Sixth Edition, 2026

ISBN 978-81-940869-4-9

The name K'Sagar is registered
under the trade marks Act, 1999

Printed at

Shri Ganesh Enterprises
Dhayari, Pune.

Typesetting

K'Sagar Publications, Pune

Cover Design

K'Sagar Publications, Pune

Price : 545/-

Our Firms

K'Sagar's House of Books

39/1, Durga Chambers, Jogeshwari Mandir Lane,

Pune - 411002. ☎ (020) 24483166

📞 9923906500 📞 8087722277 📞

K'Sagar Book Centre

Nutan Classic, 639 Narayana Peth,

Appa Balwant Chowk, Pune - 411030.

☎ (020) 24453065 📞 9823121395 📞 9545567862/63

Due care has been taken to ensure that the information provided in this book is correct. However, the authors and the publishers bear no responsibility for any damage resulting from any inadvertent omission or inaccuracy in the book.

के'सागरीय...

महाराष्ट्र शासनाकडून राज्यातील सर्व व्यवस्थापनांच्या शाळांमधील प्राथमिक शिक्षण सेवक पदांसाठी भरतीपूर्व केंद्रीय निवड परीक्षा पद्धती लागू करण्यात आली आहे.

यापुढे राज्यातील सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांसह खाजगी व्यवस्थापनाच्या अनुदानित, अंशतः अनुदानित व अनुदानास पात्र घोषित केलेल्या प्राथमिक, उच्च प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांमधील शिक्षण सेवकांच्या रिक्त पदांवर भरती करताना सर्व उमेदवारांना निवडीची समान संधी मिळावी व शिक्षण सेवक पदासाठी उच्च गुणवत्ताधारक उमेदवाराची निवड व्हावी, या दृष्टिकोनातून शिक्षण सेवकाची भरती 'अभियोग्यता व बुद्धिमत्ता चाचणी' यामध्ये मिळालेल्या गुणांच्या आधारे करण्याचा मार्ग या शासन निर्णयानुसार अनुसरण्यात आल्याचे दिसून येते.

उपरोक्त शासन निर्णयानुसार शासनाने शिक्षण सेवकांच्या निवडीसाठी अभियोग्यता व बुद्धिमापन चाचणी परीक्षा घेण्याचे निश्चित केले असून अभियोग्यता व बुद्धिमापन या घटकांतर्गत कोणते उपघटक येणार आहेत, तेही विहित केले आहे. त्यानुसार शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या विद्यमाने ऑनलाइन परीक्षा घेणे नियोजित आहे.

प्रस्तुतच्या लेखकाने स्पर्धा परीक्षा क्षेत्रातील आपल्या ४० वर्षांच्या प्रदीर्घ लेखनानुभवातून प्रस्तुतच्या संदर्भ ग्रंथाची रचना साकारली असून अभ्यासक्रमास यथायोग्य न्याय दिला आहे. (१) गणितीय क्षमता (२) भाषिक क्षमता (इंग्रजी) (३) भाषिक क्षमता (मराठी) (४) शिक्षण अभियोग्यता (५) तार्किक क्षमता आणि बुद्धिमापन चाचणी अशा पाच विभागांत विषयाची चर्चा, महत्त्वाचे मुद्दे व तक्ते आणि भरपूर वस्तुनिष्ठ प्रश्न अशा स्वरूपात प्रस्तुतचा संदर्भ साकारला गेला आहे. विद्यार्थिमित्रांना विषय मुळातच समजावून देऊन त्यांची परीक्षेस सामोरे जाण्याची उत्तम तयारी होईल, यावर विशेष भर दिला आहे.

प्रकाशनाच्या अन्य अनेक पुस्तकांप्रमाणेच प्रस्तुतचा संदर्भही विद्यार्थिमित्रांना निश्चितच भावेल व त्यांना त्यांच्या परीक्षेत उत्तम यश मिळवून देण्यास उपयुक्त सिद्ध होईल या यथार्थ आत्मविश्वासाने प्रस्तुत संदर्भ आपल्या हाती सोपवित आहे.

आपलाच,

व्ही. एस. क्षीरसागर
(K'Sagar)

अ नु क्र म णि का

विभाग पहिला : अभियोग्यता

(अवकाशीय क्षमता, कल/आवड,
समायोजन/व्यक्तिमत्त्व)

१.	शिक्षक अभियोग्यता दिशादर्शक वस्तुनिष्ठ प्रश्न	९
२.	शिक्षक अभियोग्यता निवडक महत्वाचे प्रश्न	३१
३.	शिक्षक अभियोग्यता आनुषंगिक महत्वाचे प्रश्न	४४
४.	संकिर्ण महत्वाचे प्रश्न	५४
५.	पूर्वीच्या परीक्षांमध्ये विचारलेले व संभाव्य प्रश्न-१	५८
६.	पूर्वीच्या परीक्षांमध्ये विचारलेले व संभाव्य प्रश्न-२	७१
७.	पूर्वीच्या परीक्षांमध्ये विचारलेले व संभाव्य प्रश्न-३	८६

विभाग दुसरा : भाषिक क्षमता (मराठी)

शब्दांचा अभ्यास

१.	समान अर्थाचे शब्द	९३
२.	विरुद्ध अर्थाचे शब्द	१००
३.	अनेक शब्दांबद्दल एक शब्द	१०५
४.	काही महत्वाचे शब्द व अर्थ	११०
५.	सारखे भासणारे भिन्न अर्थाचे शब्द	११३
६.	एकाच शब्दाचे अनेक अर्थ	११७
७.	काही महत्वाच्या म्हणी व अर्थ	११९
८.	वाक्प्रचार व अर्थ	१२३
९.	अलंकारिक शब्द	१२९
१०.	मराठीचा शब्दसंग्रह	१३१
११.	शब्दविचार	१३२
	<ul style="list-style-type: none"> शब्दांच्या जाती नामाचे प्रकार 	

	<ul style="list-style-type: none"> विशेषणांचे प्रकार 	
१२.	क्रियापदे	१३६
	<ul style="list-style-type: none"> क्रियापदांचे प्रकार क्रियापदांचे काळ क्रियापदांचे अर्थ 	
१३.	वाक्यांचे रूपांतर	१३९
	<ul style="list-style-type: none"> वाक्य विधानार्थी, प्रश्नार्थी व उद्गारार्थी वाक्ये होकारार्थी व नकारार्थी वाक्ये स्वार्थी, आज्ञार्थी, विध्यर्थी व संकेतार्थी वाक्ये केवल, मिश्र व संयुक्त वाक्ये वाक्य रूपांतर 	
१४.	संधी	१४३
	<ul style="list-style-type: none"> स्वरसंधी व्यंजनसंधी विसर्गसंधी काही महत्वाच्या संधी 	
१५.	विभक्ती	१४७
	<ul style="list-style-type: none"> विभक्ती प्रत्यय व 'देव' या नामाची रूपे 	
१६.	समास	१४९
	<ul style="list-style-type: none"> अव्ययीभाव समास तत्पुरुष समास द्वंद्व समास बहुव्रीही समास 	
१७.	प्रयोग	१५३
	<ul style="list-style-type: none"> कर्तरिप्रयोग कर्मणिप्रयोग भावेप्रयोग 	
१८.	मराठीतील लिंगविचार	१५५
१९.	मराठीतील वचनविचार	१५७
२०.	विरामचिन्हे	१५९
२१.	लेखनातील काही सामान्य चुका	१६०
२२.	संमिश्र महत्वाचे प्रश्न	१६१

विभाग तिसरा : भाषिक क्षमता (इंग्रजी)

१.	Comprehension	१६९
२.	Word Formation	१७२
३.	Voice	१७७
४.	Direct and Indirect Speech	१८१
५.	Transformation of Sentences	१८५
६.	Prepositions	१९१
७.	Words Followed by Particular Prepositions	१९६
८.	Tenses	१९९
९.	Clauses	२०२
१०.	Synonyms	२०६
११.	Antonyms	२०९
१२.	Idioms and Phrases	२१३
१३.	One Word Substitution	२२६
१४.	Words Commonly Mis-spelt	२३३
१५.	Mixed Important Questions	२३५

विभाग चौथा : गणितीय क्षमता

१.	संख्या	२४१
२.	बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार	२४३
३.	ल. सा. वि आणि म. सा. वि.	२४६
४.	वर्ग व वर्गमूल	२४९
५.	अपूर्णांक	२५१
६.	दशांश अपूर्णांक	२५४
७.	घातांक	२५६
८.	पदावली	२५८
९.	सरळव्याज व चक्रवाढव्याज	२६०
१०.	शेकडेवारी	२६२

११.	गुणोत्तर	२६४
१२.	सरासरी	२६६
१३.	शेअर	२६७
१४.	विविध परिमाणे	२६९
१५.	नफा-तोटा	२७१
१६.	वेळ, अंतर आणि वेग	२७२
१७.	बैजिक राशींची किंमत	२७४
१८.	बहुपदी	२७५
१९.	समीकरणे आणि त्यांची उकल	२७७
२०.	भूमितीतील मूलभूत संबोध	२७९
२१.	काटकोन त्रिकोण, पायथागोरसचे प्रमेय	२८२
२२.	त्रिकोणमिती	२८५
२३.	क्षेत्रफळ	२८८
२४.	पृष्ठफळ, घनफळ	२९०
२५.	मिश्र स्वाध्याय	२९३

विभाग पाचवा : बुद्धिमापन चाचणी

१.	आकलन	२९७
२.	वर्गीकरण	३०४
३.	समान संबंध	३०९
४.	क्रममालिका अथवा श्रेणी (लयबद्ध मांडणी)	३१६
५.	तर्क व अनुमान	३२३
६.	कूट प्रश्न	३२९
७.	सांकेतिक भाषा	३३७
८.	असेही काही प्रश्न	३४३
९.	संमिश्र महत्त्वाचे प्रश्न संच-१	३५९
१०.	संमिश्र महत्त्वाचे प्रश्न संच-२	३६६
११.	सराव प्रश्नपत्रिका पहिली	३८०
१२.	सराव प्रश्नपत्रिका दुसरी	३८७

के.सागर सामान्य विज्ञान

प्रा. रवी भूषण यांच्या
Lucent's General Science
या १४ वर्षे विद्यार्थिप्रिय ठरलेल्या
इंग्रजी संदर्भाचा सुबोध मराठी अनुवाद

के.सागर
सामान्य
विज्ञान

मूल लेखक
प्रा. रवी भूषण

अनुवाद
अमर मुळे
योगेश नेतनकर
(सहायक विक्रीकर आयुक्त)

संस्करण
डॉ. अनिरुद्ध क्षीरसागर
MBBS, MS (Ortho) Joint Replacement Surgeon
Selected as Specialist Medical Officer Class-1

राज्यसेवा पूर्व परीक्षा
■ १ डिसेंबर, २०२४
२० पैकी १५ प्रश्न
■ ४ जून, २०२३
२२ पैकी १९ प्रश्न
■ २३ जानेवारी, २०२२
२३ पैकी २३ प्रश्न
याच पुस्तकातील!!

प्रा. रवी भूषण

K'Sagar PUBLICATIONS

समग्र मराठी व्याकरण शोडक्यात व परिपूर्ण

डॉ. लीला गोविलकर
ज्येष्ठ मराठी व्याकरणतज्ञ

समग्र
मराठी
व्याकरण

शोडक्यात व
परिपूर्ण

■ विषय मुळातच समजावून दिलेला
■ भरपूर तक्ते व उदाहरणे
■ पूर्वीच्या परीक्षांमध्ये विचारलेले
संभाव्य-महत्वाचे प्रश्न समाविष्ट
■ पूर्वीच्या प्रश्नपत्रिकांवर आधारित
सात संभाव्य व महत्वाच्या
सराव प्रश्नपत्रिका

डॉ. लीला गोविलकर

K'Sagar PUBLICATIONS

स्पर्धा परीक्षा जनरल नॉलेज ६,५०० वस्तुनिष्ठ प्रश्न के.सागर

UPSC, MPSC, NDA
CDS, SSC, Railway
Banks इत्यादी...

१९वी आवृत्ती

पोलीस कॉन्स्टेबल, ग्राममहसूल अधिकारी
ग्रामपंचायत अधिकारी, भूकरमापक
ज्युडिशियल रिसर्च असिस्टंट, वनरक्षक
कृषिसेवक, आरोग्य सेवक, लिपिक
स्टाफ नर्स व तत्सम सरळ सेवा परीक्षा

स्पर्धा परीक्षा
जनरल नॉलेज
६,५०० वस्तुनिष्ठ प्रश्न
उत्तरांसहित

गट 'ब' व गट 'क'
पूर्व व मुख्य परीक्षा
समाजकल्याण,
धर्मादाय आयुक्त,
आरोग्य, जलसंपदा व
पशुसंवर्धन
विभागाच्या परीक्षा

३०,०००(+)
वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची
तयारी एकाच पुस्तकात

के.सागर

K'Sagar PUBLICATIONS

Connect us :

f ksagarbooks

@ksagarfocus

ksagarpublications

YouTube Ksagar Career Academy

K'Sagar MPSC Update
Whatsapp Channel

१९८० ते अद्यापर्यंत

प्रदीर्घ दर्जेदार लेखन प्रपंच

व्ही. एस. क्षीरसागर तथा के'सागर. सतत अभ्यास अन् अव्याहत व्यासंग हे त्यांचे वैशिष्ट्य. १९८५ पासून आजपावेतोच्या ४० वर्षांच्या प्रदीर्घ कालावधीत के'सागरीय प्रकाशनाच्या माध्यमातून महाराष्ट्र शासनातील (अन् केंद्र शासनातीलही!) हजारो कर्तबगार अधिकाऱ्यांच्या पिढ्यानुपिढ्या घडविणारं अन् आजच्या या काळातल्या येन् केन् प्रकारेन् प्रसिद्धीमागं धावणाऱ्या जगातलं एक आगळं-वेगळं अन् तितकंच अपवादात्मक व्यक्तिमत्त्व!

पुणे विद्यापीठाच्या एलएलबी परीक्षेत विशेष गुणवत्तेसह प्रथमवर्ग मिळविणाऱ्या या व्यक्तिमत्त्वाने लिहिलेल्या द्वितीय व तृतीय वर्ष एलएलबीच्या मिळून आठ विषयांवरील नोट्स नव्वदच्या दशकात विद्यार्थिप्रिय ठरलेल्या. याच काळात ३ वर्षे त्यांनी एलएलबीच्या तिन्ही वर्षांचे क्लासेस यशस्वीरित्या चालविलेले.

सन १९८५ या वर्षापासून आजपर्यंत त्यांनी के'सागर पब्लिकेशन्सच्या माध्यमातून स्वतंत्ररीत्या लिहिलेल्या ६० पुस्तकांच्या अन् त्यांनी सहलेखन वा संपादन-संस्करण केलेल्या पुस्तकांच्या एकूण आवृत्त्यांची संख्या ५,००० पर्यंत पोहोचलेली. अन् या कालावधीत तुमच्या-आमच्या हाती पोहोचलेल्या या ग्रंथांच्या प्रतींनी एक कोटीचा टप्पा ओलांडलेला!

राज्यातील काही विद्यापीठांनी त्यांची पुस्तके संदर्भ ग्रंथ म्हणून शिफारशीत केलेली. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळानेही त्यांच्या काही पुस्तकांचा संदर्भ घेतलेला. महाराष्ट्र राज्याच्या शिक्षण विभागानेही त्यांनी लिहिलेली अनेक पुस्तके उत्तम पुस्तके म्हणून शिफारशीत केलेली.

उपजिल्हाधिकारी, पोलीस उपअधीक्षक, तहसीलदार, गटविकास अधिकारी, रेव्हन्यू ऑफिसर, सरकारी कामगार अधिकारी आदी पदांसाठी आयोगाकडून पात्र वा निवड. सरकारी कामगार अधिकारी, सहायक कामगार आयुक्त या पदांवर प्रत्यक्ष काम.

के'सागरीय बृहदपरिवार

